

 ZALÁN TIBOR
Szulamit

- LIBRETTÓ * -

SZEREPLŐK

SALAMON KIRÁLY
SZULAMIT, A SZŐLŐHEGYI LÁNY
ASZTISZ, SÁBA KIRÁLYNŐJE
ASZTISZ SZOLGÁJA
JÓZSEF, SZULAMIT BÁTYJA
ISAAC, SZULAMIT BÁTYJA
MÓZES, SZULAMIT BÁTYJA
ALEHÁR, SALAMON UDVARMESTERE
BENAJA, KIRÁLYI HÓHÉR
ELIAVA, BENAJA FIA
FŐPAP
PAP
KÉT ERŐSZAKOSKODÓ KATONA
KÉT PERLEKEDŐ TESTVÉR
PAPOK
REMETE
SZŐLŐHEGYIEK

* Készült *Kuprin*: *Szulamit* című kisregénye, valamint *bibliai idézetek* felhasználásával

1. FELVONÁS

1. jelenet – főpap, áldozók

Bat-el-Háb hegyén, Ízisz templomában vagyunk. Mély, szinte fenyegetően szép és hangos zene. Pompa és ragyogás. Most végződött a nagy, titokzatos szertartás első része, amelyre a kisebb szentség beavatottjait is bebocsátották. Fehér ruhás főpap tessékeli ki a hívők egy részét, az oltár lépcsőjéről fáradt hangon énekl:

FŐPAP

Most menjetek,
fiaim és lányaim,
most menjetek,
Tetteitekben magatokat,
hősiességben fajtátokat
tegyétek tökéletessé,
tegyétek földetek szebbé,
istennőnk, Ízisz nevét
hirdessétek szerteszét
amerre ember él,
dicsérje minden őt,
övé a dicsőség!
Most menjetek,
fiaim és lányaim,
most menjetek,
érte tanúságot tegyetek,
az istennő legyen veletek
áldása övezze éltetek,
maradjon veletek
örökké,
dicsőítsétek nevét
örökkön örökké.

A hívők egy része eltávolodik. A nagy bejárati ajtó döngve becsapódik. A homály fölérősödik, vagy csak a gyertyák lobognak ködösebben. Fura, imbolygó körmenet indul útjára a templom belsejében, egy hatalmas falloszt hordoznak körbe. Nők, férfiak hajladoznak, mezteleneknek le, és rázzák a karjukat, testüket a bálvány körül.

2. jelenet – Asztisz, szolga

Az egyik templomi fülke ajtaja elhúzódik, láthatóvá válik a puha párnákon könyöklő Asztisz királynő. Ruhája átlátszó selymek káprázata, teste előragyog és eltűnik ugyan-

abban a pillanatban az anyag alól, az anyag mélyén. Megjelenik a szolgája, odahajol hozzá.

SZOLGA Úrnőm, a szertartás kezdete...
ASZTISZ Szólj, várjanak, még nem vagyok kész.
SZOLGA Előkészítve a remete...
ASZTISZ Hallgass! Parancsom: várjanak még.
SZOLGA Megyek, bár nehéz lesz, a papok...
ASZTISZ Ördög és pokol, elég legyen!
SZOLGA A bálvány körül a nép morog...
ASZTISZ Azt akarom, hogy néma legyen!

A szolga elmegy, távozóban int a bálvány körül ácsorgóknak, akik a különféle homályos résekbe húzódnak vissza. A királynő kilép a fülkéjéből, a rövid időre magára hagyott fallosz elé áll, nézi.

ASZTISZ Én, istenem,
vért követelő szörnyetegem,
ha elveszek,
te okozod majd a vesztemet.
A testemen
ezer szállal fut a szenvedély,
áldozattal
szaggatja ereim szét a vér.
Én istenem,
szerelmem hozzá határtalan.
De szétfeszít
ami a belsőmben fogva van.
Én jó uram,
szerelmem hozzá határtalan.
Ő nagy király,
s miattad büntet most oktalant
azt mondja, nem lehet
az isteneknek sem lehet
embert áldozni nem lehet,
embertől életet nem vehet
el senki sem.
De én ezt nem hiszem,
hogy érted édes istenem
az emberáldozat bűn legyen,
népemtől a hitet nem veszem
el, soha nem.

És ellökött magától,
szerelmem undorítja,
lelkem a kín szorítja
akár ha kígyó lenne
köréje tekeredve.

A szolga surran be a terembe, mögötte, az ajtóban várakozó papok látszanak.

SZOLGA A papok már türelmetlenek...
ASZTISZ Mondd, hogy megyek, máris megyek...
SZOLGA Elemészted magad egészen...
ASZTISZ Nem a te dolgod, szolga... miféle
 beszéd ez, menj, jöjjenek a papok,
 áldozati vért szomjazik szívem,
 ki áldozna, csak már nincsen kinek...
SZOLGA (*elmenőben*) Szerencsétlen asszony, világok ura,
 s a legnyomorúbb szolgák sorsát megtudta...

Minden részből beözönlenek az áldozatra váró papok és kiválasztottak, folytatják a táncukat a bálvány körül. Kintről egy sovány remetét vezetnek be, aki megáll a falosz előtt, karjait magasra emeli. Ebben a pillanatban elnémulnak a táncolók, és egyetlen szemvillantás alatt összecsapódik a függöny.

3. jelenet – Salamon, Alehár, Benaja, Eliava,

SALAMON Alehár!
 Jelentsd, a nép, a népem,
 hogy adózik, miképpen
 bírtja az állam új terheit?
ALEHÁR Fizet rendesen, pedig
 duplára nőtt a teher
 mit most a hátán cipel.
SALAMON A háború elvitte a pénzt,
 de birodalmam most már egész,
 áldozat nélkül nincs nyereség,
 ezt kell, hogy megértse a nép.
BENAJA A népnek semmit se kell érteni,
 csak az ostor hangját.
 Ha tudja, hogy csattan hátán a szíj,
 nem morog, meghátrál.
SALAMON Benaja,
 beszéded kemény, nem sok jót ígér...

BENAJA Királyom,
jól, ha mindig kéznél van egy hóhér.

SALAMON Igazságos, jó király vagyok,
ezt harsogja mindenütt a nép!

ELIAVA Testőrséged gondoskodik róla,
hogyan ezentúl se legyen ez másképp!

SALAMON Mit ér mindez, ha fegyver tartja,
félelemre épült diadal?

ELIAVA A népnek szüksége van, hogy féljen,
különben a kezébe belemar.

SALAMON Fiatal vagy Eliava,
szavad mégis keserű...

ELIAVA Katona vagyok, királyom,
parancs jegyese, egyszerű
lélek, kinek feladata
hogyan megvédje a királyt.
Nincs erő, eszköz, mi ebben
megállít: bármit kívánj
megcselekszem, katonáim
nem ismerik az irgalmat,
ha királyi érdek szenved
csorbát – mi vagyunk hatalmad.

SALAMON Okos unokád van, Benaja,
méltó lesz a nagyapjához.

BENAJA Köszönöm felség, igyekszem
terelgetni, mint jó pásztor.

SALAMON Szemetek mindenben rajta legyen,
akármi van, jelentitek nekem,
a nép boldog, elégedett legyen
imába, dalba foglalják nevem!

ALEHÁR Úgy lesz, ahogy te akarod.
mindjárt meghallod a dalod,
melyben arról énekel a nép,
hogyan Salamon alatt
az élet jó és szép...

SALAMON Eh, elég az állam dolgaiból,
mulatni akarok, rajta hát!
Jöjjenek táncosok, tűznyelők most,
zenészek, törpék, keleti csodák!

Mulattatók serege özönli el a teret, fergeteges lárma és mulatozás kezdődik. Mindenki feloldódik a vigalomban, csak Salamon nézi, hallgatja őket mozdulatlanul. Aztán, a lárman túlról, egyszerre meghalljuk szomorkás tűnődését.

SALAMON Unom e lármát, és unom a pompát,
unom az udvart, a sok udvaroncot,
Unom a trónom, és unom koronám,
unom – levetetetlen koloncom.
Unom a vért is, és unom a békét,
unom a pompát, saját bölcsességem.
Unom Salamont, és unom a... népem,
unom, hogy unom, s nem mozdulok mégsem...

Föjláll. A zene abban a pillanatban elhallgat. A király int, hogy folytathatják. Ő maga levonul a trónus lépcsőjén. Eliava követné, de Salamon elhárítja a közeledését.

SALAMON Megállj! Magam akarok maradni...
ELIAVA Királyom, parancsunk, hogy minden
lépésed kövessük, te írtad alá.
SALAMON Lehet. A király én vagyok. Innen
magam akarok menni. Mondtam, megállj!
ELIAVA És ha bajod esik? Azért ki felel?
SALAMON A testőrpapancsnokom.
ELIAVA Kivégeztetsz,
ha balul ütne ki titkos sétád...
SALAMON Ki én. De ha nem, gazdagabbá teszek
mint egy királyt.
ELIAVA Ha parancsba adnád...
SALAMON Parancsba adtam. Még meg kell szoknod
mikor mit nem ír alá a király.
Most megyek...
ELIAVA Istenek óvják léptedet...

*Főlemeli a kezét, azután eltűnik két oszlop között. Eliava nem meri követni.
A mulatság egyre vadabb, hangosabb...*

4. jelenet – Salamon király, Szulamit

*Éjszaka a szőlőhegyen. Salamon király ábrándozva bolyong a csillagos nagy ég alatt.
Ruhája egyszerű, nem királyi, de elegáns. Látszik, hogy a palotából való.*

SALAMON

Ó, nagy ég, és ti messzi csillagok,
kik ráláttok az ember sorsára,
ti tudjátok csak, magányos vagyok.

Hétszáz feleség, háromszáz ágyas
várja intésem, ha eljön az éj,
helyettük osztozom a magánnyal.

Rabszolganőim, táncos lányaim
számát nem tudom, akár a tenger,
de nem nyílnak feléjük karjaim.

A fél világ lábam előtt hever,
Gazdag- s irigység tárgya vagyok,
de esténként, mint gyermeket lever

a bánat, mi kél megfoghatatlan
bennem. Űz-hajt a kínzó üresség,
s nem nyugszom meg csak a virradatban.

Zajt hall, kezét a törére helyezi, és egy fatörzs árnyékába húzódik. A szőlőtőkék között fiatal lány lépked, nem lehet több tizenhét évesnél. Lenge kék, fátyolszerű ruhát visel, rozsdavörös haja lángol az erős holdfényben. Le-lehajol a tőkék közé, énekel.

SZULAMIT

Fekete vagyok, de szép,
Jeruzsálem leányai;
mint Kédár sátrai és
Salamon szőnyegei.
Ne nézzetek engem,
hogy én fekete vagyok,
hogy a nap lesütött engem;

SALAMON

Mennyi finomság e könnyű kis testben,
törékenység a napsütötte arcon,
ki lehet e bájos gyermeklány, ki itt
jár előttem, és máris perzsel belül.

Zajt hall, körülnéz, de nem lát senkit. Tovább énekel.

SZULAMIT

Az én anyámnak fiai
ellenem megharagudtak,
a szőlőknek őrizőjévé
tettek engem, – a magam

szőlőjét nem őriztem.
Míg meghűsül a nap
és az árnyékok elmúlnak,
tétj meg, és légy hasonló,
én szerelmesem, az ózhöz,
vagy a szarvasoknak fiához
a Béther hegyein.

SALAMON Úgy, hát a lány szerelmesét várja,
szerencse fia, legyen akárki,
bár nem értem, mitől támadt bennem
e heves vágy és érdeklődés felé...

Szulamit ismét zajt hall, körülnéz, de most sem lát senkit. Tovább énekel.

SZULAMIT Fogjátok meg nekünk
a rókákat, a rókafiakat,
akik a szőlőket elpusztítják;
mert a mi szőlőink virágban vannak.

SALAMON Beszéde édes és mégis szerelem
sóit érzi benne fülelmen át a szám.

Salamon egy kavicsot dob az út porába, a koppanásra ismét abbahagyja Szulamit az éneklést. Vár, most már nyugtalan.

Fuss, én szerelmesem,
és légy hasonló a vadkecskéhez,
vagy a szarvasnak fiához,
a drága füveknek hegyein!

Salamon előlép a fa takarásából, a lány el akar szaladni, de a férfi megragadja a karját, és visszatartja. Szulamit el akarja takarni a testét a férfi elől, karját a mellei elé emeli.

SALAMON Meg ne ijedj tőlem, szőlőhegy lánya,
énekelj még, hallgatnom oly kellemes,
mintha meleg szél járna berkeken át,
s elhozná a tavasz örök illatát...

SZULAMIT Észre sem vettelek, csak éreztem,
valaki jár a szőlő között,
azt hittem, valami éji állat,
mi élelmet keresve zörög...

SALAMON Milyen szép a hangod,
oly szép, mint te magad,
ne takard el az arcod,
engedd, hogy alakodat
megcsodálják szemeim,
két szomjas kút
melyekbe csillag merül...

SZULAMIT Gúnyolsz idegen, szegény lányt,
kit szőlőt őrizni bátyjai
mert megharagudtak rá
a hegyre éjjel kergettek ki!

SALAMON Ó nem, nem!
A te hangod édes,
a te arcod kedves nekem.
A te szemed gyémánt,
melybe beletemetkezem.

SZULAMIT Miket mondasz, elpirul
naptól összeégett arcom
amikor ezeket a
csábító szavakat hallom.

SALAMON Ne fuss el előlem szőlőhegyek lánya,
ne fuss életem éji szivárványa,
ne fuss hajnalom forró harmatja,
ne fuss előlem szomjamnak oltója...

SZULAMIT Nem való ilyen szó még nekem,
lásd, fiatal lány vagyok csak,
tizenöt nyarat éltem eddig,
férfikéz bőröm nem szántotta...

SALAMON Lehet, hogy gyermek vagy még,
de nőnek már ravasz, hazug,
szerelmedről énekeltél,
kihallgattalak, na, tudd!

SZULAMIT Én? A szerelmemről?
Bolond vagy akkor, idegen.
Nincs nekem szerelmem,
és nem is volt még sohasem.

SALAMON Hallottam, azt énekelted:
Olyan könnyű ő, mint a vadkecske,
mint a fiatal hegyi szarvas.
Bizonyára szép és erős
szeretőd van, és hatalmas.

SZULAMIT Ó, az bolondság, csak énekeltem,
nem volt nekem még, mondtam, szerelmem,
bátyáim vigyázzák minden léptem...
De neked ezt most miért mesélem?

SALAMON Te, asszonyok legszebbike!
Fogad, mint frissen fürdetett,
hófehér bárány. Fürtjeid alatt orcád
mint egy gránátalma két fele.
Ajkad tűzpiros, s hajad
amint a Gileád hegyéről este
leereszkedő a nyáj
ellepi az egész hegyet,
az alkony pírjában, a porban
éppoly pirosak és hullámzóak
fürtjeid. S a szemed
mély, mint Hesbon tava,
nyakad egyenes és karcsú,
mintha Dávid tornya volna!

Szulamit megrészegeedik a részegítő szavaktól.

SZULAMIT Mintha Dávid tornya volna,
a nyakam – én boldogtalan
hogyan is hihetném el szavad...

DÁVID Ha látnád fényes
tükrökben magad,
megértenéd a vágyam,
mely magával ragad.
S hogy megfordultál,
a szél meglebbent,
ruhád alatt megleltem
szememmel mellbimbóidat,
és azt gondoltam: akár
két kicsiny vadkecske,
liliomok között legelve.
Olyan a termeted,
mint a pálma
kebled szőlőfürt finom árnya...

SZULAMIT Szőlőfürt finom árnya –
nem, idegen, eszemet veszed egészen,
menj, nem akarom hallgatni beszéded!

SALAMON És láttam csípődöt is.

Karcsú, drága mívű váza,
Mesteri kéz formázta.
Kérlek, vedd el a kezedet
arcod elől leányka.
Két fáradt szemem
ragyogásodat hadd csodálja.

Szulamit elveszi az arca elől a kezét. Salamon szinte hátratántorodik a szépségétől.

- SALAMON Mi a neved? Mi a neve
ennek a csodának, mit
még nem látott előtted
soha egyetlen század?
- SZULAMIT Előbb mondd, te ki vagy,
elbágyaszt ékes beszéded,
szavaid perzselik bőröm,
érezem, a szívembe égnek.
- SALAMON Csak egy pásztor, ki
fehér juhnyáját terel a hegyeken...
Nárciszok közt alszom,
eljössz-e hozzám oda, kedvesem?
- SZULAMIT Hazudsz. Most félek tőled,
nem tudom, mit gondoljak felőled.
Arcodat szél nem fújta,
bőröd napsugár soha nem nyúzta.
Köntösöd drága, puha,
vagyonokat ér rajtad a ruha.
A falon túlról jöttél,
talán a király kíséretéből
való vagy...
- SALAMON Jó, hát nem titkolom,
hazudtam és bánom,
a falon túlról jöttem,
szolgálom királyom,
Salamon szakácsát
tisztelhetik bennem,
ünnepen láthattál
már kíséretében.
- SZULAMIT Igen, igen, tudtam, hogy ismerlek,
arcod már akkor kedves volt szememnek...
De mit is mondok, elfog a szégyen,
egy tisztességes lány így ne beszéljen!

SALAMON A neved, a neved!
Milyen néven szólítsalak?
SZULAMIT Szulamit. Így hívnak.
SALAMON Szerelmem, így hívlak.

Salamon magához öleli a lányt, aki ellenkezne, de nem képes rá.

SALAMON Szép húgom, szerelmesem,
rabul ejtetted szívem,
szemednek
egyetlen pillantásával.
SZULAMIT Ne nézz rám! Megölsz
a szemed lángjával!

A király hosszan megcsókolja a remegő kis teremtést.

SZULAMIT Mit teszel velem,
én esztelen,
mit teszel velem...
SALAMON Lépesméz csorog a te szádból mátkám,
méz és tej lakik nyelved alatt!
Jöjj velem, a kőfal mögött majd
a homály bennünket eltakar.
A pázsit puha a cédrus alatt,
a sötétség elnyeli sikoltásodat.

Szulamit rémülten tolja el magától.

SZULAMIT Nem lehet, nem, hagyj,
nem akarom, nem lehet.
ha jó a szíved
nem bántasz egy gyermeket.
SALAMON Szulamit, jöjj... te is akarsz...
akarsz... szép húgom...
SZULAMIT Csitt! Emberek jönnek az úton!
SALAMON Akkor azt mondd meg, hol laksz,
hol keresselek...
SZULAMIT Nem mondom meg! Megmondtam,
hogymég lehet.
SALAMON Holnap éjjel eljövök hozzád...
SZULAMIT Eressz! Esztelenséget mondtál.
SALAMON Nem eresztelek, míg meg nem mondd!

SZULAMIT Hát jó. Ott lakom
a forrás fölötti parton.
De ne gyere el holnap éjszaka,
ne gyere el, idegen, hozzám soha!
Esküdj a vadkecskékre,
a mezei liliomokra,
hogy nem háborítod szerelmesed,
amíg ő nem akarja...

SALAMON Hol van az ablakod?
SZULAMIT A déli oldalon.
Kicsi, magasan van.
De ígérted, nem jössz.
A rács is visszatart majd.

SALAMON Holnap éjjel eljövök hozzád.
SZULAMIT Ellenkeznék...
Csak ne lenne olyan szép az orcád...

SALAMON A rácsot tárd ki, ha eljön a sötét...
SZULAMIT Én félek, de reszketek csókjaidért.
SALAMON Várni fogsz engem.
Ne félj, nem okozok fájdalmat neked.
Örömet adok,
gyönyör zengeti meg a gerincedet...

SZULAMIT Ne mondj többet! Remegek!
SALAMON Jönnek. Fuss haza,
és várj holnap éjszaka
az ablak megett!

SZULAMIT Isten veled. De várj csak..
Hiszen nem is tudom... A neved!

SALAMON Úgy hívnak, mint a királyt.
Salamon. Ez a nevem...

Szulamit futó csókot lehel Salamon szájára, és elfut. A kíséret becsörtet a színre. Salamon még sokáig néz a lány után, majd elindul velük.

5. jelenet – Szulamit, két katona, Salamon, kíséret

Szulamit fut haza az úton, de a falak alatt két katona toppan elébe, az egyik elkapja a derekát, a lány hiába próbál szabadulni, az erős karok fogva tartják.

KATONA1 Hová, ilyen sürgősen, szépségem,
ne siess, a hold még fenn az égen...

KATONA2 Talán elűzött magától mátkád,
hogy a sötétben egyedül császárkász...
KATONA1 A vigasztalást tőlünk megkapod,
szolgálat után egy kis vialom...
KATONA2 Jól esik a katona bácsiknak,
engedd, na, leoldom saruidat...

Megpróbálják vetkőztetni, a lány ellenáll, nem sok sikerrel.

SZULAMIT Eresszenek, kérem, ne bántsanak,
szőlőt őrizni kiállítanak
bátyáim, s a magam szőlejére
kell vigyáznom legjobban, szegénynek,
ha lány, nincs egyéb vagyona, éke
mint az érintetlen szüzessége...
KATONA1 Gyere csak, én megoldom ruhádat,
látni akarom minden formádat!
SZULAMIT Eresszen, kérem, ruhám ne tépje,
elszakad, s büntetést kapok érte...
KATONA2 Gyere csak, kicsiny éji ózsutám,
csillapítsd szomjamat, és majd azután
rendbe szedjük ruhád, pénzt is kaphatsz,
mit bátyáidnak majd odaadhatsz...

Lemzstelenítik Szulamit felsőtestét, a lány reszket félelmében.

SZULAMIT Könyörgöm, kérem, ne tegyék velem,
ne vegyék el tőlem becsületem,
férfi kéz engem nem érintett még,
tanúm erre minden, s a magas ég.
Bátyáim értem bosszút állnak majd,
de előtte vérem veszik, szilaj
haragjukat én jól ismerem...
KATONA2 Ne ellenkezz te lány, tovább itt velem,
döntsd már le, combját feszítsed széjjel,
csak nem fog nyafogni egész éjjel...
KATONA1 Siessünk, a hegyen hajnalodik,
meglátnak bennünket, és akkor mind
ránk ront a sok szőlőhegyi paraszt,
kapával kaszával...
KATONA2 Békén maradsz
te, ne rúgkapálj...

KATONA1 Még most sincs készen?
SZULAMIT Inkább a halál, mint ez a szégyen!
 Segítség, bátyáim, sok testvérem...
KATONA2 A száját tapasztd be, üsd, ha harap,
 csak nem fog ki rajtunk a kis vakarcs...

Már hozzálátna a földre döntött lány megerőszakolásához, amikor a színre ront Salamon, kezében karddal. A két ór otthagya a lányt, karddal esnek Salamonnak, aki könnyűszerrel védi magát.

SALAMON Panaszszót hallottam,
 gyöngye lány sikolyát...
 Rohantam ide hát,
 és még idejében értem,
 nem tett kárt a két rossz féreg
 a lányban...
KATONA1 Kell beleütnöd
 az orrod más dolgába? Most...

Salamon széttárja a ruháját, valamit meglátnak a ruhája alatt a katonák, eldobálják a fegyvereiket, és letérdelnek.

KATONA2 Köt eskünk, csak rendelkez velünk,
 Mi engedünk és követünk.

Eliava érkezik az őrséggel a palotából. Azonnal leteperik a két katonát.

ELIAVA Nem esett bajod, uram? Siettünk
 a zajra, féltettünk nagyon.
SALAMON Ne törődjete velem, a bőröm
 ilyen pondrókra nem hagyom.
 A palotába vigyétek vissza
 őket, mire a nap kel beissza
 vérüket a mohó homok.
KATONA Kegyelem, uram!
SALAMON Kegyelmed isteneidnél kapod.
ELIAVA Benaja nagyapám keze nem remeg,
 ha gazemberekre emeli a kést.
SALAMON Eliava! Egy szót se senkinek!
ELIAVA Inkább kerüld a szőlőhegyi éjt...!

Szulamit a király mellére rebben.

SZULAMIT Köszönöm, Salamon, de mondd csak,
 ha te egy egyszerű szakács vagy
 a katonák hogyan ijedtek meg tőled...
 KATONA Egyszerű szakács...!
 SALAMON Ne bőgjed
 a magadét, mikor nem kérdezett senki.
 KATONA Bocsáss meg, Salamon...
 SALAMON Mondtam, elvinni...

(Eliava elvonul a katonákkal.)

5. jelenet – Szulamit, Szulamit három bátyja, szőlőhegyiek, ellen-szőlőhegyiek

A másik oldalról futva jönnek Szulamit testvérei, Salamon sietve el a kíséretével, Salamon sietve utánuk ered.

JÓZSEF Mi történt, kis hógunk, ruhád tépett...
 ISAAC Kik voltak ezek a katona-népek?
 MÓZES Bántottak talán? Akkor az isten...
 JÓZSEF Óvja őket, mert több életük nincsen.
 ISAAC Remegsz, szemed még könnyes...
 MÓZES Beszélj, neked is könnyebb...
 JÓZSEF Lesz, ha elmondasz mindent.
 MÓZES Hála az égnek, hogy élsz,
 ISAAC Bajod, *olyan, tudod*, nem esett?
 JÓZSEF Becsületedre gondolt... Hogy esett?
 SZULAMIT Vigyetek haza, haza akarok menni,
 ágyamban akarok végre pihenni,
 durva katonák estek nekem,
 tépték ruhámat, csavarták kezem,
 talán erőszakot tesznek rajtam...
 ISAAC Add isten, hogy ezt ne halljam!
 SZULAMIT Már lent feküdtem, az egyik rajtam...
 JÓZSEF Megölöm mind, végül kárt teszek magamban...
 SZULAMIT Elhagyott erőm is, szinte már hagytam...
 MÓZES Ó, miért küldtünk ki haraggal
 egyedül a hegyre, te gyöngé lány...
 SZULAMIT Combom közt éreztem a büdös katonát,
 belém mélyedt a mocskos keze...
 MÓZES Levágom a kezét, mindegy, élek-e
 utána akár csak egy órát is...

SZULAMIT	Közben a lábam tartotta a másik...
JÓZSEF	Ne kínozz tovább, mondd, hogy mi esett...
SZULAMIT	Kiáltásomra egy férfi sietett ide, s kardjával védte meg becsületem...
ISAAC	Ki volt az? Nyomban megölelem...
SZULAMIT	Salamonnak hívták... Mint a királyt!
JÓZSEF	Éljen Salamon! Ha nem is király...
SZULAMIT	Azt mondta, a király szakácsa...
MÓZES	Shakács karddal? Ez nem járja...
JÓZSEF	De mindegy is, fontos, hogy Szulamit megőrizte rábízott javait. Akár szakács, akár más volt, húgunk becsületén nem esett folt.
ISAAC	Gyere, kishúgunk, menjünk haza, ott megnyugszol, párnád puha, ablakodon megvéd a rács, hosszú életű legyen a szakács...
MÓZES	Akit úgy hívnak, mint a királyt,
JÓZSEF	Dalunk most neki is szóljon. Tehát:

A fivérek dala Salamon királyról – a hajnalodó szőlőhegy megtelik emberekkel, akik becsatlakoznak az énekbe.

A szőlőhegy érted éneket mond most
dicső Salamon király!
Énekünk zengjen hegyeken túl is,
dicső Salamon király!
Egeken gyúlnak csillagok érted
dicső Salamon király!
Kél a nap érted, kél a hold érted,
dicső Salamon király!

Szőlőben az íz,
kaptárban a méz,
téged dalol!
Gyémántban a fény,
föld mélyén a szén,
téged dalol!
Tengeren a hullám,
az égen szántó villám
téged dalol!

ELLENKÓRUS A szőlőhegy terád átkot mond most
zsarnok Salamon király!
Panaszunk zengjen hegyeken túl is,
zsarnok Salamon király!
Ártatlan vér szól fel most ellened
zsarnok Salamon király,
kit megölettél, kit elkergettél
földedről Salamon király!

Szőlőben az íz,
kaptárban a méz,
csak a tiéd!
Gyémántban a fény,
föld mélyén a szén,
csak a tiéd!
Tengeren a hullám,
az égen szántó villám
az is tiéd,
nekünk semmi sem maradt!

6. jelenet – Salamon, Asztisz, Alehár, Eliava, kíséret

Salamon törvényhozó terme. A király a trónon ül, mellette Alehár és Eliava.

SALAMON Vár kint törvényre még valaki?
ALEHÁR Egy furcsa, fátyolos hölgy, aki
 a kilétét titokban tartja,
 fátyol mögé rejtve az arca.
SALAMON Lássam a nőt, vesztse fátylát
 előttem, mint a tárgy az árnyát
 déli verőben.
 Jelenjen meg előttem!

Könnyű fátyolok közt, melyek közül az arca előtti a legsűrűbb, Asztisz királynő lép a trónterembe. A felséges látványtól a nép hátrahököl, Salamon azonban felismeri a fátylak között Sába királynőjét, ingerülten húzódik el tőle.

SALAMON Asztisz, hiába rejtéd
 magad fátylak közé, látlak.
ASZTISZ Király, küldd el innen most
 az összes híved, s szolgádat...

SALAMON Mi fontosat akarna
mondani nekem szép ajka
Sába királynőjének...
ASZTISZ Szavaimhoz nem kell kíséret...
SALAMON Menjetek...

A kíséret eltávozik. Ketten maradnak a palotában.

SALAMON Beszélj, szép nő,
egykor szerelmem temploma...
ASZTISZ Ó, az volt életemben
a fény, nem felejttem soha.
Karodon, te gyönyörű
férfi, uralkodó voltam.
Most árnyékként bolyongok,
követem a fogyó holdam.
SALAMON Mit kívánsz tőlem, Asztisz,
miért háborgatod a múltat?
ASZTISZ Életünk árnya vagyunk,
a soha ki nem gyógyultak...
SALAMON Én már túl vagyok azon,
mi béklyóként kötött hozzád...
ASZTISZ Legalább azt engedd meg,
hogy naponta lássam orcád...
SALAMON Ígérd meg...
ASZTISZ Nem ígérem,
köt vallásom és a vérem,
tudom, mint akarsz... Ízisz...
SALAMON Miért vagy még mindig itt,
ha parancsomat megszegni
mered...
ASZTISZ Ne hagyj szenvedni,
bármit kérj...
SALAMON Mondtam, rühellem
Ízisz szentélyeinek
mélyén az orgiáidat...
ASZTISZ Ízisz kéri, emberi tudat
nem ítélhet felette.
SALAMON Embervér folyik el ott,
magukat csonkítják balgák
ASZTISZ Isten termékenyül ott
meg, áldozati oltár
fogja fel az emberi vért...

SALAMON Mondtam, nem, mondtam, elég.
ASZTISZ És ha megígérem...
SALAMON Nem,
 már késő. Útálatom
 váltotta fel szerelmemet.
ASZTISZ Útálatod? Megbánod nagyon
 hogy így ellöpsz magadtól
 gógös Salamon király.
SALAMON Menj, bűnös néped már vár.
ASZTISZ Bűnös népem? Ízisz ezért
 századízigen büntet,
 nincs jogod mocskolni hitűnket...
SALAMON Menj már, céda asszony, s ne
 korbácsold tovább dühűnket...
ASZTISZ Hiszen mi egy vagyunk... mondtad...
SALAMON Mert nem láttalak még rossznak,
 nem tudtam, sötét praktikák
 véres, ostoba templomát
 építéd fönt a hegyekben.
ASZTISZ Gógös vagy és kegyetlen,
 megalázkodni jöttem hozzád...
SALAMON Menj, nincs már több szavam hozzád...
ASZTISZ S ha megátkozom új szerelmed?
SALAMON Ostoba néember, rajta, tedd meg,
 aztán takarodj, ne lássalak
 többé, nehogy eltapossalak...
ASZTISZ Megyek, de tudd, akárkit
 hozol ágyadba, az a másik
 veled együtt rútul pusztul el...
SALAMON Eredj! Akár a szuka tűzelsz,
 templomod papjai várnak,
 vérrel és gyönyörrel szolgálnak,
 e kettőből áll össze lényed...
ASZTISZ Te már csak tudod... Tényleg,
 helyetted nincs egy jó kan itt,
 ki Asztisz vágyára borít
 kemény és forró férfitestet...
SALAMON Eliava!

A fiatal testőrtiszt belép. Megbűvölten nézi a fátylaitól megszabadult Asztiszt.

SALAMON A királynő most elmegy,
kísérd el, baja ne essék
az úton...
ELIAVA Minden rendben lesz, felség...

Salamon elhagyja a tróntermet. Eliava nem tudja levenni a szemét a nőről.

ASZTISZ Eliava... Így hívnak, ugye...
ELIAVA Így asszonyom...
ASZTISZ Tudod-e,
 hogy ki előtt állsz?

Eliava letérdel, nem mer ránézni.

ELIAVA Szépségedet
 e földön mindenki ismeri
 Asztisz, Sába királynője...
ASZTISZ S meri
 valaki birtokolni
 e szépséget *rajta* kívül?
ELIAVA Ki lenne méltó rá, földi
 halandó be nem tölti
 ezt a tisztességet...
ASZTISZ Nézlek,
 s arra gondolok, mit tennél meg
 ha e szépség öledbe hullna...

Eliava egész lénye kigyúl...

ELIAVA Mindent, s még annál is többet...
ASZTISZ Ennél kevesebb is elég lesz.
 Jöjj, Eliava, az úton
 megtudod, milyen úton
 érheted el, amit megvágtyál...
ELIAVA Parancsod... szépséged átjár...
ASZTISZ Nincs olyan távol, mint képzeled
 álmod... most menjünk... Kövess...

Elindul kifelé. Eliava, mintha részeg lenne, önmagát elvesztve tántorog a gyönyörű nő nyomában.

7. jelenet – Szulamit, Szulamit alvó húga, Salamon

Szulamit szegényes kis szobája. A szoba két sarkában egy-egy ágy, egyikén Szulamit kishúga fekszik, a lány az ágy szélén ül, elaltatni próbálja a testvérét.

SZULAMIT Aludj el, kis bogár,
 álmodban csoda vár,
 szárnyaid kitárod,
 bejárod a világot,
 aludj el, kismadár,
 szárnyacsokád holdsugár,
 gyöngyharmat szomjadat,
 fenyőmag éhedet
 elveri...
 Aludj el kis gida,
 dombocskák illata
 ringasson álmodban,
 felhőkön jártodban...

A kislány belealszik az egyszerű kis dalba. Szulamit meggyőződik erről, majd készülődni kezd a találkozásra, amelytől épp annyira fél, mint amit minden porcikájával vár. Kigombolja a ruháját, leereszti a földre, a lábához, áll meztelenül az ablakon bezuhogó holdfényben. Illatos kenőcsökkel, olajokkal dörzsöli be a vállát, a mellét, a nyakát, a hasát és a combjait.

SZULAMIT Ez mind a tied, kedvesem,
 én szerelmesem.
 Fejed színarany,
 hullámos, fekete a hajad,
 mint a holló szárnya.
 Ó, hogy vágyom édes szádra...
 Testem a forró vágytól remeg,
 oltsd ki a vágyam, te egyetlenegy,
 Jeruzsálem leányai,
 irigyeljetek!

Lefekszik a saját ágyára, vár. Felkel, járkal, vár. Telik az idő, egyszerre elfogja a rettegés, hogy a szerelmese nem jön el.

SZULAMIT De mi lesz,
 ha nem jön ma éjjel?
 Én kértem,

jaj, miért is kértem!
Reszketek,
ne hallgass rám, kedves.
Hívnálak...
ijedt szívem
riadt kisgida
szökdel, verdes...

Jeruzsálemnek leányai,
kelet szép virágai,
mezőkön szökkenő a vadkecskék,
erdőben szökellő szarvasok...
fel ne költsétek,
fel ne serkentsétek
a szerelmet, míg ő nem akarja...

Fuss, én szerelmesem!
Várlak szerelmesen.
Légy gyors,
mint a fiatal szarvas
borítlak
balzsamos illattal,
mint fönt a nagy hegyek,
mint a nagy hegyek fölött
a hatalmas egek...

Odakinn megropog a homok könnyű léptek alatt. A leányban elhül a vér. Óvatos kéz kopogtat az ablakon. Sötét arc villan a rács mögött. És hallatszik Salamon halk hangja:

SALAMON Az én fejem
harmattól terhes,
nyisd ki az ajtót,
nyisd ki, kedves.

Szulamit megriad, nem tud mozdulni.

SZULAMIT Ó nem jöhetsz be,
ruháimat már levettem.
Majd holnap, talán,
találkozzunk inkább a kertben...
Kisebbik húgom

SALAMON itt alszik a szobáskámban már,
 ha felriadna,
 mit mondanék, és mit mondanál...
Kelj fel, én szerelmem,
kelj ki ágyadból, s gyere!
Közeleg a reggel,
a levegő illattal tele.
Nyílnak a virágok,
szőlő illata lebeg...
Vadgerlicék búgnak
a hegyen szerelmesen...
SZULAMIT Megmostam lábaimat,
 hogyan szennyezhetném be azokat...

Odakint csönd támad. Azután az ajtó zárján hallatszik motoszkálást – valaki a reteszt piszkálja. Szulamit még jobban megretten...

SZULAMIT Kis húgom alszik,
 félek felébreszted őt a zajjal...
Bátyáim közel
vannak, rád támadnának haraggal...
Menj, én szerelmesem,
menj, én szép kedvesem,
hajad harmattól nehezült,
szívem bánattól szomorult...

Elhal a motoszkálás.

8. jelenet – Szulamit, Salamon, szőlőművelők

Szulamit riadtan ölti fel saruját, könnyű köntöst borít meztelenségére, és kilép a házból. De már senki sincs az úton. Fent az égen nagy hold vigyázza az éjszakát, és világítja meg ezüst fénnel a szőlőhegyet. Keleten, a hegyek gerince mögül már emelkedik a hajnal.

SZULAMIT Szerelmem! Életem királya!
 Térj vissza, Szulamit ezt kívánja.
Mit bánom a kis húgomat,
mit bánom a bátyáimat,
már bánom a gyávaságom,
jöjj, ölelj, azt kívánom,

jöjj, ölelj, azt kívánom!
Árad a virágzó szőlő illata,
megyek, hová te mentél, oda,
megérintem a követ, melyen léptél,
megcsókolom a földet, melyen jártál,
mindenhol lábad nyomába lépek,
én szerelemem, tündöklő mindenségem.

A fal mögül előbukkan Salamon. Szulamit madárként röpül a férfi karjaiba, csókolja, öleli.

SALAMON Engedd, hogy csókoljalak,
ki gyönyörűbb vagy minden nőnél...
SZULAMIT Csókolj, ki erősebb vagy,
szerelmem, minden földi erőnél.

A pázsitra ereszkednek, a lány a férfi nyakába csimpaszkodik.

SALAMON A mi nyoszolyánk a pázsit.
Takarónk a cédrusok lombja...
Csókolj engem csókjaiddal.
Ajkam ajkad borára szomjas...
SZULAMIT Édes a bor, mit
ajkad ajkamról elvehet.
Édes az is, mit
tested a testemmel tehet.
Szerelem azt még
nem érinthette meg soha.
Vedd el, mindenem
tiéd, légy a birtokosa.

A bokrok és lombok eltakarják a szeretkező párt. Távolról a szőlőhegyre indulók dala közeledik.

SZŐLŐHEGYIEK A Bat-El-Háb hegyén
felkél a nap,
a Bat-El-Háb hegyén
pogány istenek bolyonganak.
Jöjj csak, testvérem
a munka vár.
Menjünk, testvérem,
illat-árba borul a határ.

A nap arany
hintó, fölénk gurul,
imádjuk hát
istent, és imádjuk az urunk.
Bőséggel lát
el bennünket ez a kövér föld.
Salamon, jó
király, dalunk most téged köszönt.

Szulamit és Salamon felemelkednek a pázsitról, széthajtják az ágakat, kilépnek az útra. A király baljával öleli a kicsiny teremtet, aki szemérmesen lesüti a tekintetét. Szerelem után vannak.

SZULAMIT Az én fivéreim
kiküldtek a határba,
hogy a szőlőt őrizzem,
és a magam szőlejét
nem őriztem, nem őriztem.

SALAMON Bánod már, Szulamit?
SZULAMIT Bánom-e? Ugyan mit?
Nem, semmit sem bánok,
akkor sem, ha nekem
mostantól a magányt szánod.
E napra hálával
emlékszem, míg élek,
együtt szívem királyával...

SALAMON Mondd meg nekem,
szerelmesem,
tudod-e valóban ki vagyok?

SZULAMIT Azt képzeltem
pogány szellem
kísért benned, s el nem futhatok.
De talán Hórusz lennél?
Ozirisz gyönyörű gyermeke?
Vagy másik Isten
kivel sorsom sosem telne be...

SALAMON Meg kell tudnod
az igazat,
Salamon vagyok, de nem a szakács,
Salamon a király...

Szulamit riadtan térdel le előtte.

SZULAMIT
SALAMON

Uram, megbocsáss...
Állj fel, neked soha
nem kell előttem térdet hajtano
Szulamit, szerelmed
okán szerelmesként formálj jogot
rám, a férfira – ne a királyra.

SZULAMIT
SALAMON

Ujjongok és reszketek...
A vágy ma
beteljesült rajtunk,
szőlőhegyek lánya.
A királynőm lettél,
nézz le most szolgálóra!
Szerelmünk, mi fogant
a cipruslombok közt,
mostantól halálig
ígérem, hozzád köt.
Csókokkal hintem meg
napbarnított kezed,
én kicsi szerelmem,
mátkám és hitvesem.
Szerelmem úgy lángol,
miként a te hajad.
Te lettél a napom,
hintsd le rám sugarad.
Te ifjúságodban
megifjodik lelkem,
melled illatában
elbolyong szerelmem.
Melled két bimbaja,
két szökellő kecske,
öled forró kútja
gyönyörökkel telve.
Nem éreztem ilyet,
ifjúságom óta,
részegen tántorgok,
áldassék ez óra!

SZULAMIT

Nézz rám, ó, nézz még így,
nézz rám, én szerelmem.
A szemed elkábít!
Keményedik mellem,
Hajad mirha köteg,

takarja arcomat,
állj meg idő, állj meg,
tartsd boldogságomat.
Jöjj még, oda vissza,
nyoszolyánk a pázsit,
tetőnk cédrus lombja,
gyönyörünkben ázik.
Lobogó nagy sátrunk
legyen a szerelem,
ölelésünk véget
ne érjen sohasem...
SALAMON Lobogónk és sátrunk
legyen a szerelem
lobogónk és sátrunk,
szerelem, szerelem...

Eltűnnek ismét a ciprusok és cédrusok között. A szőlőművelő munkások vonulnak át a színen, dalolva, mit sem sejtve, hogy a lombok sűrűje a király és a szőlőhegy lányának a szerelmét takarja.

ÍZISZ-
TEMPLOMIAK A Bat-El-Háb hegyén
felkél a nap,
a Bat-El-Háb hegyén
pogány istenek bolyonganak.
Jöjj csak, testvérem
Ízisz rád vár.
Menjünk, testvérem,
illat-árba borult a határ.
A nap arany
hintó, fölénk gurul,
imádjuk hát
Íziszt, imádjuk őt, az urunk.
Bőséggel lát
el bennünket ez a kövér föld.
Ozirisz, jöjj,
éledj, dalunk most tégedet költ.

9. jelenet – Salamon, Alehár, a Főpap, Benaja

Salamon palotája. A király a trónon ül. Nem látszik túlzottan jókedvűnek.

SALAMON A nép zúgolódik,
hallottam tegnap éjjel.
Az egekbe emel
és el is tipor kéjjel,
ha úgy tetszik neki.
Nincs jó hatalom,
csak bölcs van vagy erős.
A király szíve
vértől viselős.

Bevonulnak az előkelőségek: Alehár, a Főpap és Benaja.

MIND Köszöntünk Salamon,
dicső király.
Szolgáid térdelnek
lábadnál.
Országos ügyekben
járulunk hozzád.
Kérünk, harag nélkül
fordítsd az orcád
felénk!

SALAMON Mi dolog, hogy országom
nagyjai hívás nélkül
törnek a trónterembe?

BENAJA Nézd el, nekünk tisztségünk
akár a király ellen...

FŐPAP ...országunk javát tenni
a legelső helyre...

SALAMON Hát így? Hatalmam akkor mennyi,
ha ide jöttök ellenemre?

ALEHÁR Király, te nem csak hatalmas
vagy, de bölcs is.
hisz akkora a hatalmad
reng a föld is
belé – engedd, hogy tisztünknek
betölthessük:
hallgass meg minket, s életünk
kezedbe tesszük.

SALAMON Hát mondjátok, arcotok komor,
csak nem esett folt a trónomon?
Vagy olyasmit tett királyotok,
mit hánytorgatni van okotok?

FŐPAP Salamon király, egyenes
lesz most hozzád a szavam,
kövesse bár mondandóm
kegyvesztés, oktalan
élnék, ha elhallgatnám, mit
egyházam érdeke mond:
vedd vissza Asztiszt kegyedbe,
segíts az országodon.

SALAMON Mit merészelsz, nyomorult?

FŐPAP Engem
eskü köt, hogy országom javát
nézzem, ne a magam életét...

SALAMON Folytasd, mielőtt haragom levág...
amíg azt nem mondom, hogy elég!

FŐPAP Birodalmadra örök veszélyt
jelentenek Ízisz fiai.
Sába királynője is ég a
válytól, megtorolni sebeit,
miket gőgöd okozott rajta...

SALAMON Finomabban, papok legalja...

FŐPAP Sárba rúghatsz, birodalmadért
én ezt vállalom...

ALEHÁR Nézd ősz fejét
király, csituljon le haragod.
Ízisz fiai lázonganak,
ellened...

SALAMON Igaz, én is tudom.

ALEHÁR Ha két birodalom egyesül,
mi egymásnak feszül most bőszen,
az idő sem dönti le trónod,
dicsőségre lelsz a jövőben...

SALAMON Idő... dicsőség... hatalom... mind
mind üresen csengő szó csak nekem...
Mert üresség lakik már bennem,
visszhangtalan, üres a szívem...

BENAJA Mondtál valamit, király... mintha
rosszul lennél... arcod...

SALAMON Mi dolgod

hét nap múlva valamit mondok
arra, amit összehordtatok
itt...

FŐPAP Bölcsességedhez nem férhet
ártó gondolat...

ALEHÁR Egy hét múlva
eljövünk ismét, néped sorsa...

SALAMON Nem kell, hogy figyelmeztessetek
rá, mi a dolgom, jó Alehár!

MIND Éljen Salamon!
Éljen a király.

Kimennek. Salamon egyedül marad. Gondterhelt, szomorú.

SALAMON A nép zúgolódik,
hallom ezt most is éppen.
Az egekbe emel
és el is tipor kéjjel,
ha úgy tetszik neki.
Nincs jó hatalom,
csak bölcs van vagy erős.
A király szíve
vértől viselős,
s megátkoz az asszony,
kit régen úgy szerettem,
kit elvennem kéne,
de amikor szerettem
nem vettem el őt.
Szomorú idők,
ki mondja meg, mit csinálj,
világ ura, nagy király,
bölcs Salamon király...
árva Salamon király...

Hirtelen fölélénkül.

SALAMON Talán a lány, a szőlőhegyen...
Mi a neve... Ej, rövid eszem...
Törékeny... Maga a szerelem...
Érte megyek... Magamhoz veszem...
Szívemig ereszttem azt a lányt,

ő majd leoldja a fondor magányt
onnan; oly érintetlen, tiszta...
érezem, az életet majd vissza-
hozza belém. A sivár létbe
ragyogást hozhat minden lépte!

*Az ablakhoz megy, néz kifelé. A palota szegletei, gazdag díszítései, fáklyái és ablakai
mind-mind Szulamit távoli énekét verik vissza. De az is lehet, a dal mindössze a ki-
rály emlékezetében hangzik föl.*

SZULAMIT
HANGJA

Tégy engem
mint egy pecsétet
a te szívedre,
mint egy pecsétet
a te karodra,
mert erős a szerelem,
mint a halál,
kemény, mint a sír
a buzgó szerelem;
lángjai tűznek lángjai...

(Folytatjuk...)

